

بهره‌وری کل عوامل تولید کشت زعفران در شهرستان گناباد چقدر پایدار است؟

علیرضا کرباسی^۱، محمدرضا رمضانی^{۱*}، احمد قاسمی^۲، سیده طاهره قائم‌مقامی^۴

^۱ استاد اقتصاد کشاورزی، دانشگاه فردوسی؛ Karbasi@um.ac.ir

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران؛ Mr.ramezani@ut.ac.ir

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران؛ Ghasemi.ahmad@ut.ac.ir

^۴ دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران؛ T.ghaemmaghani@ut.ac.ir

چکیده

کشاورزی پایدار مفهومی است که در مقابل شیوه‌های سنتی کشت مطرح شده و هدف آن تامین غذای سالم و پایدار برای جوامع انسانی و بدون آسیب رساندن به بوم‌سامانه است. پیروی از اصول کشاورزی پایدار به خصوص در کشت محصولات عمده کشاورزی هر کشور بسیار حائز اهمیت است. روش‌ها و شاخص‌های مختلفی برای بررسی پایداری سیستم‌های کشاورزی ارائه شده‌اند که یکی از آنها بررسی تغییرات شاخص بهره‌وری کل عوامل تولید در یک دوره زمانی مشخص است. زعفران یکی از محصولات مهم باغی ایران است لذا الزامی است تا پایداری کشت آن همواره مد نظر باشد. از این رو تحقیق حاضر با هدف بررسی پایداری کشت زعفران در شهرستان گناباد انجام شد. به منظور دستیابی به اهداف تحقیق داده‌های مربوط به میزان نهاده‌ها و ستاده ۱۱۰ مزرعه طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۰ بررسی شد. بر اساس نتایج، بهره‌وری کل عوامل تولید زعفران طی دوره مورد بررسی در مجموع افزایشی بوده و از منظر بهره‌وری کل می‌توان کشت زعفران را در منطقه مطالعاتی پایدار ارزیابی کرد. با این وجود تعداد اندکی از مزارع به دلیل استفاده از سیستم‌های کشت پر نهاده با کاهش بهره‌وری کل عوامل تولید در بلندمدت مواجه بوده‌اند. بنابراین توصیه می‌شود کشاورزان نسبت به آثار سوء سیستم‌های کشت پر نهاده آگاهی یابند تا بتوان زمینه افزایش هرچه بیشتر بهره‌وری کشت زعفران را فراهم کرد.

کلمات کلیدی: بهره‌وری کل، پایداری، زعفران، گناباد

مقدمه

جمعیت گرسنه دنیا پس از طی کردن روند کاهشی، دوباره شروع به افزایش کرده است به طوری که تعداد افرادی که از سوء تغذیه رنج می‌برند از ۷۷۷ میلیون در سال ۲۰۱۵ به ۸۱۵ میلیون در سال ۲۰۱۶ افزایش یافته است. این در حالی است که با روند رو به رشد جمعیت دنیا نیاز به غذا نیز بیشتر خواهد شد و در صورت عدم اتخاذ راهکارهای مناسب جهت تولید غذای بیشتر، شرایط وخیم‌تر خواهد شد (FAO, 2017). لذا افزایش تولید محصولات کشاورزی به منظور پاسخگویی به نیاز روزافزون جامعه انسانی به غذا ضروری است. برای افزایش تولید محصولات کشاورزی دو راهکار وجود دارد. اول، افزایش سطح زیر کشت محصولات و دوم، ابداع سیستم‌های کشاورزی که از بهره‌وری بالاتری برخوردارند. با توجه به محدود بودن منابع کشاورزی، راهکار اول چندان عملی نیست. لذا توجه به راهکار دوم یعنی بالا بردن بهره‌وری عوامل تولید، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است (سلامی، ۱۳۷۶). البته به منظور پایداری تامین غذای جامعه انسانی از طریق بهبود بهره‌وری کشت محصولات همواره باید افق بلند مدت مد نظر باشد، چرا که سیستم‌های کشت پر نهاده که عامل بوجود آمدن بسیاری از معضلات زیست‌محیطی نظیر

^۱ - محمدرضا رمضانی - Mr.ramezani@ut.ac.ir